

starostlivosť o mláďatá HZ

tematická príloha pre chovateľov hospodárskych zvierat

Snímka: M. Dukes

Zásady starostlivosti o teľatá a jalovice

Pre všetky hospodárske zvieratá platí zásada - ako ich odchováme, tak budú produkovať. V tomto článku sa budeme venovať odchovu jalovic s prihliadnutím na ekonomiku, pretože je veľa chovateľov, ktorí si túto kategóriu zvierat podrobne nevyhodnocujú, prioritou sú pre nich dojnice. Cesta teľaťa od narodenia po produkujúcu kravu je však náročná na čas aj finančné prostriedky. Ako teda na to?.

Ing. Peter Senko

SIGI Trade, s.r.o., Dvory nad Žitavou

Po zvládnutí starostlivosti o budúcu matku v období státia nasucho a hlavne v príprave na pôrod začína odchov jalovic úspešným okamžikom pôrodu a odstránením mukózy z dýchacích ciest. Teliatko môže zostať pri matke 1-2 hodiny, aby ho mala čas olízať. Potom pokračujeme dezinfekciou pupka (opakujeme ju po 12 hodinách), nasleduje napojenie mledzivom. Zmrazené je možné použiť až 6 mesiacov,

rozmrázame ho v mikrovlnnej rúre funkciu na rozmrazovanie, alebo v teplej vode do 50°C. Počas prvých 24 hodín je dobré, aby teľa vypilo okolo 10% svojej pôrodnej hmotnosti. Mledzivo zmrazujeme do sáčkov s objemom 3-4 litre. Obsah imunoglobulínov má byť nad 80 g/l, keď je od 50-80 g/l tak zvýšime množstvo natívneho mledzivo. Mledzivo s obsahom imunoglobulínov pod 50 g/l podávame iba býčkom na výkrm. Prvôstky majú málokedy obsah Ig nad 30 g/l, preto sa využije mledzivo od starších pre-

verených dojníc. Meriame ho v kolostrometri pri teplote 20°C, vtedy je to najpresnejšie. Čím je vyššia koncentrácia, tým menej mledziva môžeme podať. Imunoglobulíny sú úspešné proti ochoreniam, s ktorými sa v minulosti stretla matka a poradila si s nimi, nie však s tými, ktoré sa dostanú do kontaktu s teľaťom skôr ako s matkou. Na posilnenie imunity je dobré podať Se (6 mg), vitamín A (1 000 000 m.j.) a D3 (150 000 m.j.). V lete dávame menej mlieka ako v zime, granulovaný štartér je dobrý už od 3. dňa, tepelné spracovanie spôsobí želatináciu škrobu a jeho kvalitnejšie využitie. To urýchli rast bachora a papíl, lebo škrob sa zmení na kyselinu propiónovú. Dôležitá je vakcinácia, keď je vakcinovaná matka, tak to vydrží teľaťu zhruba do druhého mesiaca, lepšia je priamo vakcinácia teliat.

KONCENTRÁCIA NL (%) V SUŠINE KŔMNEJ DÁVKY V ZÁVISLOSTI OD RASTOVEJ KRIVKY

vek v mesiacoch	% NL v sušine KD	požadovaný prírastok (kg/deň)	živá váha na konci obdobia (kg)	výška v kohútiku (cm)
0 – 3	18 %	0,6-0,9	95	95
3 – 6	16 %	0,9	190	110
6 – 12	14 %	0,7-0,75	320	125
12 – 15	12,5 %	0,6-0,7	380	130
15 – 17	12 %	0,6-0,7	420	133

DÁVKA KŔMNEJ ZMESI (min. 160 NL) V ZÁVISLOSTI OD KVALITY OBJ. KRMIVA

Vek v mesiacoch	Dobry objem	Priemerný objem	Zlý objem
4 – 6	1,6 kg	2 kg	2,5 kg
7 – 12	1 kg	1,7 kg	2,5 kg
12 – 15	0,5 kg	1 kg	2 kg
15 – 18	0 kg	0,5 kg	1,5 kg

Dojnice sa vakcinujú v poslednej fáze státia nasucho proti E.coli, Corona a Rota vírusom. Seno sa teliatkam podáva až od 8. týždňa veku, lebo štartér a mlieko plne pokrývajú potrebu živín. Nevyhnutná je voda, ktorá tvorí súčasť štartérovej metódy. Vlákna je zabezpečená zo štartéra, kde je zakomponovaný celý ovos, alebo jačmeň. Predčasne podané seno spomaľuje prechod tráveniny tráviacim ústrojenstvom, živiny sú preto horšie využité. Jedinec potom prijme menej štartéra a tým okrem vitamínov a minerálnych látok aj menej kvalitnej bielkoviny zo sóje. Podávanie natívneho mlieka ohrozuje teľatá vznikom rezistencie na antibiotiká, možný je prenos E. coli, baktérii Staphylococcus aureus a Streptococcus agalactiae, ktoré majú mimoriadnu odolnosť a trvácnosť. V našich podmienkach sa nerobí pasterizácia mlieka, tak sa neodporúča skrmovať natívne mlieko pred 30. dňom veku. Kŕmne mlieko a mledzivo neskladujeme nad teplotou 12 °C, mledzivo nesmie mať pH pod 5, lebo klesne jeho ochranná účinnosť. Každé teliatko treba individuálne hodnotiť, srsť zvieratá poukazuje na zdravotný stav, normálna srsť je lesklá, rovná a hladká, choré teľatko má hrubú, zježenú a matnú. Sledujeme aj pupok, končatiny, farbu a konzistenciu výkalov, meriame aj teplotu zvierat, ktorá má byť v rozmedzí 38,5-39,3 °C. Do 3 mesiacov podávame granulovaný štartér TKŠ s hladinou NL minimálne 200 g/kg. Jeho spotreba by mala byť 100 kg, sušeného mlieka spotrebujeme 25 kg vrecko. Od 3-6 mesiacov sa skrmuje granulovaná TKŠ s NL od 165g/ kg zmesi. V zmesiach TKŠ je mimoriadne dôležitý zdroj dusíkatých látok, dobrý základ poskytuje sója, v mliekach si

PRIEMERNÝ POČET JALOVÍC POTREBNÝ NA OBNOVU STÁDA NA 100 ks-ov DOJNÍC (pri 10% stratách jalovic)

Brakovanie	Vek pri 1. otelení v mesiacoch				
	24	26	28	32	36
24 %	53	58	62	71	80
27 %	60	65	70	80	90
30 %	66	72	77	89	100
33 %	73	79	85	97	110
36 %	79	86	92	105	120

všímame zastúpenie sŕvátky, čím vyššie, tým lepšie. Sušené mlieka a TKŠ 1 spolu s TKŠ 2 spoločnosti SIGI Trade, s.r.o., spĺňajú tie najlepšie parametre. Od 180. dňa podávame sypkú zmes MDB s obsahom NL od 150-160 g. Do jedného roka robíme maximálnu intenzitu výživy s prihliadnutím na kvalitu prírastku. Keď je hmotnosť ročných jalovic okolo 320 kg, tak sme to robili výborne, výška kohútika by mala byť nad 120 cm. V tabuľke 1 sú zobrazené NL v sušine KD a potrebné parametre zvierat v závislosti od veku. Od 12 mesiaca pri naplnení rastovej krivky daného plemena nie je potrebná kŕmna zmes, alebo len minimum, samozrejme, musí byť zabezpečené kvalitné objemové krmivo. To je zobrazené v ďalšej tabuľke, kde je dávka KZ podľa veku a kvality objemového krmiva.

V tabuľke 3 je vypočítaný počet jalovic, ktoré treba na obnovu stáda pri rôznom brakovaní a telení. Optimálny stav je, keď sa jalovice otelia vo veku 24 mesiacov a brakovanie je 24%.

Na Slovensku sme k optimu veľmi ďaleko, je tu vysoké brako-

vanie kráv, odchov jalovic je často nezvládnutý, do ich kŕmnych dávok sú často zaraďované najhoršie objemové krmivá, prípadne TMR, ktorá zostane po dojniciach. Tá je skoro bez šrotu, zoxídovaná a zaparená, prípadne sa jalovice pasú bez prikrmovania a chovateľ na konci pastevného obdobia zistí, že je tu úbytok hmotnosti a nie prírastok! Chýba evidencia o pripustení, hlavne keď sa o reprodukciu stará býk, čo sa dá naozaj ťažko dôsledne odsledovať. Stav prvého otelenia na Slovensku v roku 2009 je priemerne v 29. mesiaci, najlepší v okrese Bratislava, kde je priemer 26 mesiacov, ale napríklad v okrese Dolný Kubín je to 36 mesiacov. Oproti roku 1997 je to celoslovenské zlepšenie v priemere o 5 mesiacov. Chceme sa dostať na 24 mesiacov, maximálne na 28 mesiacov. Podľa plemena sa to najlepšie darí holštajnskému, kde je priemer v roku 2009 niečo nad 28 mesiacov, pri slovenskom strakatom plemene je vek otelenia nad 31 mesiacov, jalovice pinzgauškého plemena sa otelia po prvýkrát vo veku 34 mesiacov. Kŕmny deň jalovice v prie-

mere činí okolo 2 €, čiže za mesiac 60 €. V praxi vo vybranom podniku dosahuje chovateľ náklady na kŕmny deň 1,98 € v kategórii odchovu do 3 mesiacov, vo veku 3-6 mesiacov je to 0,73 € a potom je to kategória nad 6 mesiacov pri nákladoch 2 € na deň. Využíva sa tu štartérová metóda, je však modifikovaná, lebo kombinuje natívne mlieko so sušeným. Pri otelení vo veku 24 mesiacov sú tieto náklady 1 460 €, pri 28. mesiacoch sa náklady pohybujú zhruba na úrovni 1 700 €. Rozdiel v nákladoch na kŕmne dni je 240 € na zviera! Pri 100 zvieratách sú zvýšené náklady ročne o 24 000 €, to urobí 4 mesiace odchovu navyše a telenie v 28 mesiacoch je relatívne výborný výsledok. Tržby za mlieko pri cene 0,27 €/l sú pri 25-litrovej úžitkovosti denne 6,75 €, za jeden mesiac je to okolo 200 €. Pri otelení vo veku 28 mesiacov stratíme tržby na mlieku oproti teleniu v 24. mesiaci 800 €. Pri 100 jaloviciach, ktoré zaradíme ročne do stáda dojníc, je to 80 000 € za rok. Pre každý poľnohospodársky podnik ide o obrovské sumy, ktoré sa dajú úspešným odchovom jalovic ušetriť! Prečo stále chovatelia u nás podceňujú odchov jalovic a nezabezpečia im adekvátne podmienky, aby naplnili svoj genetický potenciál? Lebo sú neproduktívne a znamenajú len náklady? Vieme už desaťročia, že jalovice na pastve treba prikrmovať a stále sa to často nerobí, ovládame štartérovú metódu odchovu teliat, nájdú sa však chovy, ktoré ju odmietajú. Predáva sa veľa vysokoteľných jalovic do zahraničia, akú stratu si chovateľ vytvoril pri každom geneticky zdatnom jedincovi? Vie to? Pokiaľ nie, tak sme tu aj my výživári so svojimi skúsenosťami a nápadmi. Využite to!

Kompletná okyselená mliečna krmná zmes na odchov teliat

LactoCalf plus

Použitie: okyselená mliečna krmná zmes určená na kŕmenie teliat do veku 3 mesiacov.

Odporúčané dávkovanie: Na jeden liter nápoja 125 g zmesi (pomer 1:8). Odporúčame rozmiešavať pri teplote 45 - 55 °C a podávať cca pri 37 °C.

Skladovanie: skladovať v suchu, pri teplote maximálne do 25 °C a pri relatívnej vlhkosti vzduchu maximálne do 75%.

Balenie: 25 kg vrecia

	(jednotka)	obsah v 1 kg
Dusíkaté látky	g	210
Laktóza	g	420
Tuk	g	170
Vláknina	g	3
Popol	g	105
pH		5,5
Vitamín A	m.j.	55 000
Vitamín D3	m.j.	4 500
Vitamín C	mg	300
Vitamín E (ako Alfatokoferol)	mg	300
Lyzín	g	15
Metionín+Cysteín	g	7,5
Treonín	g	9
Tryptofan	g	3
Vápnik	g	9,5
Fosfor	g	9
Draslík	g	25
Fe	ppm	100
Cu vo forme síranu mednatého penta-hydrátu (Cu SO ₄ · 5 H ₂ O)	ppm	10
Kyselina fumárová Kyselina fosforečná Kyselina mliečna Kyselina citrónová Mravčan vápenatý		

Objednávky a konzultácie
na tel. č. 035/64 84 281, alebo 0902 938 031
**SIGI TRADE s.r.o., Pri železnici 1783,
941 31 Dvory nad Žitavou**

Slovenský Oficiálny Krmivársky Partner

Alltech FEI World Equestrian Games 2010™